

Helpt bidden?

Inleiding

Soms hoor je mensen zeggen: 'Wat heeft bidden nu voor zin?' Denk je dat God naar je luistert, daar geloof je toch niet in? Deze woorden van het lied 'Daarom bidden wij', nr 97 uit Opwekking KIDS vormen precies de vraag die op tafel kwam, toen we deze dienst voorbereidden.

Of je nu bidt voor genezing, voor het ophouden van ellende in de wereld, voor wat dan ook: soms lijkt het aan goddelijke dovemansoren gericht en blijft het van Gods kant oorverdovend stil.

Focus

Lucas 11: 9 en 10: *Daarom zeg ik jullie: vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opengedaan. Want wie vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opengedaan.*

De verkondiging (in dialoogvorm)

1) Eerste vraag

Ds. Sjaak, voordat u begint, heb ik een vraag. Ik vind het namelijk wel belangrijk dat u in een preek niet zomaar wat gaat vertellen over een Bijbeltekst, maar dat u ook ónze vragen aan de orde stelt. Voordat u gaat uitleggen of bidden helpt, zou ik wel willen weten: *Waarom of waartoe bidden wij eigenlijk richting God?*

Schijnbaar zinloos

Waarom of waartoe bidden wij eigenlijk richting God? - een wezenlijke vraag. Het lijkt volstrekt zinloos: je gedachten uiten richting iemand die niet aantoonbaar aanwezig is.

Het antwoord op de vraag '*waarom of waartoe bidden wij eigenlijk richting God*' hangt af van aan wie je 'm stelt: Een socioloog of antropoloog zal een ander antwoord geven dan een psycholoog, een gelovig mens geeft een ander antwoord dan een niet-gelovig mens. En als ik de vraag aan jou terugkaats, geef jij misschien een ander antwoord dan de andere jongeren, en jullie weer een ander antwoord dan alle andere mensen in de kerk. Misschien maakt het ook wel uit in welke situatie we vraag stellen.

Laat ik proberen een antwoord te geven vanuit de Bijbel en vanuit het christelijk geloof.

'Gebed' bestaat niet in het Hebreeuws/Grieks

Vooraf nog even dit: het woord 'gebed' kunnen we in het Hebreeuws of Grieks niet zomaar vinden. Deze Bijbeltalen gebruiken er verschillende woorden voor, die telkens wijzen op een ander aspect van wat wij 'gebed' noemen, bijvoorbeeld: danken, roepen, voorbede doen, zegenen, eren, vragen, klagen.

Goed, maar waarom dóén wij dat dan allemaal?

Bidden vanwege de relatie

Bidden is een belangrijke manier om de *relatie* die je als mens met God hebt, tot uitdrukking te brengen.

Vanaf het allereerste begin in de Bijbel, als God de mens heeft geschapen, is er contact. God spreekt en mensen praten terug. De eerste keer dat God rechtstreeks tegen de mens spreekt, stelt hij een vraag: 'waar ben je?'

Als God GóD is, dan wist hij dat natuurlijk. En dat is eigenlijk altijd zo met bidden: alles wat we zeggen weet Hij toch al wel. En toch is het voor de communicatie en de relatie met Hem van belang, dat wij mensen richting God zelfstandig uitdrukking aan onze gedachten en gevoelens geven.

Het is net als met een relatie tussen twee mensen. Ook al zie je aan het gezicht van je vriend of vriendin hoe deze in z'n vel zit, toch is het goed dat hij/zij dat zelf nog eens tegen je kan vertellen. Ook al heb je de foto's al op Facebook gezien, dat is anders dan het zelf vertellen. Al kun je de verhalen van je opa of oma uitspellen, toch laat je ze keer op keer opnieuw vertellen.

Praten houdt een relatie levend. Bidden houdt de relatie met God levend.

Die relatie met God kan trouwens slaan op een los individu en God, maar ook op een groep mensen en God. Je kunt alleen bidden, met een grote groep, bijvoorbeeld met de hele gemeente het Onze Vader bidden, of namens de gemeente de voorganger een gebed laten uitspreken.

Dat brengt me meteen bij het volgende:

Al in de Bijbel is er een onderscheid ontstaan tussen twee vormen van bidden:

- het vrij gebed, waarbij iemand zélf woorden bedenkt die hij of zij tegen God wil zeggen.
- een gebed met vaste vormen, waarvan het 'Onze Vader' – dat we vandaag lezen in de versie van Lucas 11 - bij ons natuurlijk het meest bekend is. Maar denk ook bv aan 'Here zege deze spijze uit genade amen.'

In beide gevallen geldt: bidden drukt de relatie tussen mensen en God uit.

2) Tweede vraag

Ds. Sjaak, wat u vertelt kan misschien wel kloppen, maar dan weten we nog niet of die communicatie met God wel TWEE-richtingsverkeer is. Het klinkt mooi, maar hoe weten we nu of bidden effect heeft? Zou je dat bijvoorbeeld kunnen onderzoeken? Kun je meten of checken of bidden werkt? Ik denk bijvoorbeeld aan een gebeds-experiment: dat in twee dezelfde situaties of bij mensen die hetzelfde probleem hebben een aantal mensen wél daarvoor bidden, en in het andere geval niet. Hoe kun je anders uitvinden of bidden werkt?

Inderdaad kun je met een gebedsexperiment uit proberen te zoeken óf bidden effect heeft, en wat dat effect dan is. Er zijn heel wat gebedsexperimenten geweest. Vaak met een aantal zieken voor wie wél of juist níét gebeden werd. Meestal leveren die niet een resultaat op in de richting van 'ja het heeft effect'. Eerder 'het heeft geen enkel effect'; of soms zelfs een 'negatief effect': degenen voor wie gebeden werd waren er na afloop gemiddeld genomen slechter aan toe dan degenen voor wie niet gebeden werd.

Conclusie is dus 'bidden heeft geen effect'?

Nou ... nee. Er is namelijk veel mis met dit soort experimenten. Ik noem een paar dingen:

Belediging van God

Met een gebedsexperiment plaats je God in een onderzoeks-situatie. Dat gebeurt zónder te weten of God dat eigenlijk Zélf wel wil. En zónder je af te vragen of God - buiten het onderzoek om - een

gebed tóch wel of tóch niet verhoort. Je maakt van God een proefkonijn. Dat staat haaks op Wie God is, áls Hij bestaat, en als een experiment Zijn bestaan zou bewijzen. Een gebedsexperiment is een belediging van God.

Het is net zoiets als: wij geloven pas dat de voetballer Lionel Messi echt een goede voetballer is, als hij hier op het veld van de Maranathakerk in een DVS-shirtje verschijnt en 150 x achter elkaar een balletje hoog houdt. Komt ie niet hier naar toe en laat hij dus niet zijn kunstje zien, of heeft hij niet een DVS-shirtje aan, dan vinden we hem geen goede voetballer. We snappen allemaal dat dat niet klopt.

Foute aanname

Het tweede wat mis is, dat is dat je zo'n gebedsexperiment niet in een laboratorium kan doen. Daar kunnen geen andere omstandigheden invloed uitoefenen. In echte leven wél. Je kunt God niet benaderen als een mechanische oorzaak of kracht in de kosmos, of een soort medicijn dat werkt als je het op de juiste manier inneemt. Daar zit een ander probleem: God wordt in een gebedsexperiment benaderd als een natuurwet, als een medicijn, of laat ik zeggen als een geldautomaat: als je de juiste pincode weet in te toetsen en op een knopje drukt, komt er geld uitrollen; als je maar op een bepaalde manier bidt, reageert God zoals jij dat wil. Anders bestaat ie niet. Dat is een foute aanname.

Kortom: het is begrijpelijk dat mensen zoeken naar wetenschappelijke gebedsexperimenten, maar ze slaan nergens op. Ze zijn als wetenschappelijk onderzoek slecht opgezet, nemen een aantal wezenlijke aspecten van Wie God volgens gelovigen is niet serieus, en resultaten kunnen naar de prullenbak.

Is het antwoord op de vraag 'hoe kun je uitvinden of bidden werkt' dan: 'Dat kun je niet?' Misschien. Maar nog één gedachte wil ik delen.

Een probleem bij bidden is, dat we vaak zelf niet geloven dat het zin heeft. Dat het werkt. Zelfs als het wél werkt.

Stel: je bidt om genezing. En je wórdt beter. Grote kans dat je achteraf zegt: *"gelukkig sloegen de medicijnen aan"*.

Stel je bidt dat je die leuke baan krijgt. Je solliciteert en je wordt aangenomen. Grote kans dat je achteraf zegt: *"gelukkig voerde ik een goed sollicitatiegesprek, en had ik een goed CV."*

Stel je bidt om een oplossing van je geldproblemen. En door allerlei meevallers wórdten die problemen minder. Grote kans dat je achteraf zegt: *"oef, geluk gehad."*

Hoe vaak schrijven we dingen die we graag willen en die we aan God hebben gevraagd achteraf niet toe aan 'geluk', aan 'mazzel', aan onze eigen inzet, maar vergeten we dat we vooraf geloofden dat we God daarbij nodig hadden?

Wat je zou kunnen doen, en er zijn mensen die dat daadwerkelijk doen: in en schriftje of documentje bijhouden welke belangrijke dingen je concreet aan God vraagt. Noteer dan ook wat er na die gebeden is gebeurd. Ik weet bijna zeker dat situaties zich opvallend vaak in een gunstige richting ontwikkelen. Toeval? Of iets wat ons 'toe valt' van Hogerhand?

3) Derde vraag

[Ds. Sjaak, ik heb ook een vraag. Eigenlijk is dat de vraag van deze hele dienst. Helpt bidden? Je zegt dat gebedsexperimenten nergens op slaan, maar ook dat als je bijhoudt waarvoor je bidt, je misschien wel resultaat ziet. Maar aan de andere kant: we bidden hier in de kerk een aantal keer](#)

op zondag, we bidden aan tafel bij het eten, misschien wel op bed als we gaan slapen, maar wát voor verschil maakt dat nu eigenlijk? Hoe vaak zien we nu écht resultaat, en hoe dan? Wat levert bidden ons op?

‘Helpt bidden’ is een wezenlijke vraag. Een vraag die ons misschien allemaal wel bezig houdt, juist als we geen effect merken.

- Wat nu als je in de problemen zit en je bidt tot God, en die problemen blijven bestaan?
- Wat nu als je ernstig ziek bent, je bidt om beterschap, en je wordt niet beter?
- Wat nu als we wereldwijd God bidden om vrede en om oplossing van problemen van armoede, honger en vluchtelingen, maar problemen en oorlogen blijven bestaan?

Wat blijkt dan wáár te zijn van die woorden van Jezus in Lucas: *Daarom zeg ik jullie: vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opgedaan. Want wie vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opgedaan.*

Een problematisch vraagstuk, waar ook ik niet het enige of laatste antwoord op heb. Wel in alle voorlopigheid, en alle voorzichtigheid, een aantal gedachten.

Ik vat ze samen in drie ‘aanzetten tot antwoorden’

- 1) De waarde van gebed op zich**
- 2) God is autonoom**
- 3) Bidden verandert ons zelf**

1) De waarde van gebed op zich

Het is logisch en begrijpelijk dat we resultaten willen zien, als we bidden. Dat willen we bij heel veel dingen: ons geld op de bank moet rente opleveren, onze dure aankoop moet doen wat de folder heeft beloofd, en als we hard werken willen we een hoog cijfer halen op school, of successen scoren in ons betaalde werk. Zo willen we - als we bidden - gebedsverhoring.

Toch zijn er een heleboel dingen in het leven die niet functioneel zijn, die weinig concreets opleveren, die veel kosten zonder rendement, maar die we tóch doen. Een paar voorbeelden:

- eten: het beste is om alleen díé voedingsstoffen tot ons te nemen die we nodig hebben. En dat zo efficiënt mogelijk te doen, dat is bv ze in een shake mixen en dat opdrinken: dat kost bijna geen tijd. In de praktijk vinden we het fijn om langdurig te tafelen, samen met anderen. En in de praktijk eten we veel dingen die eigenlijk enorm ongezond zijn. Eten is meer dan voedselvoorziening alléén.

- denk ook aan Kunst en cultuur: schilderijen, beeldhouwwerken, theatervoorstellingen, literatuur, poëzie: het kost de samenleving handenvol geld, het kost je geld en tijd om er van te genieten, meestal zijn dit soort werken economisch niet rendabel, maar het heeft een waarde op zichzelf, een ‘intrinsieke’ waarde.

Eten en kunst & cultuur hebben dus een waarde op zich.

Zo heeft ook bidden een waarde op zichzelf. Vragen naar het rendement of effect van bidden doet afbreuk aan de eigenlijke waarde van bidden. Dat is niet God voor je karretje spannen om iets gedaan te krijgen, maar de **relatie met God** onderhouden.

2) God is autonoom

De God die christenen belijden is een God die dichtbij is. Hij ziet naar mensen om, Hij luistert, Hij is betrokken. Maar tegelijkertijd is Hij ook een ontzagwekkende en machtige God: niet je vriendje met wie je op gelijke voet staat. Niet de bediende in het hotel die jou die service verleent die jij verwacht.

God is onze Tegenover. Een Persoonlijkheid die helemaal zélf bepaalt wat Hij doet, waarom en waartoe. En die daarover géén verantwoording schuldig is aan ons. In het Bijbelverhaal Job wordt dat prachtig, maar ook mes-scherp duidelijk, als God aan het eind van het Bijbelboek reageert op de verzuchtingen en de klachten van Job richting God.

Iets van dat autonome karakter van God wordt duidelijk als je de tekst uit Lucas in het Grieks leest. Het lijkt alsof er staat: vraag en God geeft; zoek en je vindt, klop en de deur wordt voor je open gedaan. Maar dat is níét zo. Heel bewust wordt telkens een verschillende werkwoords-tijd gebruikt.

Het vragen, zoeken en kloppen staat in de gebiedende wijs, tegenwoordige tijd. Je móet vragen, je móét zoeken, je móét kloppen. Jezus dringt er stevig op aan om voortdurend in contact met God te blijven. Het 'antwoord' op deze vragen staan in de toekomstige tijd en de meeste keren ook nog als passieve werkwoordsvorm geschreven: je zult ooit vinden, er zal je ooit gegeven worden (door God), er zal worden opengedaan (door God).

Anders gezegd: het antwoord op de vraag is aan God, en het tijdstip waarop dat gebeurt, is aan God.

Hoe moeilijk voor ons ook te accepteren, omdat God Gód is, is Hij volstrekt vrij om níét te reageren op ons gebed, om dingen die we Hem vragen níét te doen, of anders te doen.

3) Bidden verandert ons zelf

Een belangrijk effect van bidden is dat het óns verandert.

- we worden ons bijvoorbeeld meer bewust dat wij niet alles in eigen hand hebben: ons succes of onze pech, onze gezondheid of ons ziek zijn, ons geluk of ons ongeluk. Zo zien we de werkelijkheid in de juiste proporties. Niet wij, maar God trekt aan de touwtjes.

- we gaan anders kijken naar de situatie. Door woorden te vinden voor iets wat ons overweldigt in angst, boosheid en zorgen, wordt het kleiner. Dan blijkt het glas niet half leeg, maar half vol te zijn, dan heeft de ziekte of die teleurstelling jou niet in de greep, maar heb je hooguit een ziekte of moet je een teleurstelling incasseren.

- bidden maakt jezelf verantwoordelijk.

Dat wordt overduidelijk in de tekst '*vergeef ons onze zonden, want ook wijzelf vergeven iedereen die ons iets schuldig is*'. Bidden betekent nooit: leg alle verantwoordelijkheid maar gemakzuchtig bij God, en ga zelf maar met je handen in de zakken staan.

Als we God iets vragen, zullen we zelf ook verantwoording moeten nemen.

Tijd nemen

Dan ten slotte nog een vraag: nemen we de tijd om God aan het woord te laten komen? En luisteren we dan ook echt naar God?

We zijn vaak zo druk met van alles en nog wat, dat we niet in de gaten hebben dat God antwoordt. Áls we al bidden gaat dat tussen de bedrijven door. Even snel voor het eten. Of als we doodop zijn voor het slapen gaan en tijdens het bidden al in slaap vallen. In de kerk duurt het stil gebed meestal zo'n 10 - 20 seconden, en dan húp het Onze Vader. Terwijl juist in onze dwarrelende gedachten God soms het inzicht kan geven dat we nodig hebben.

Niet voor niets neemt bidden in kloostergemeenschappen een belangrijke plaats in. Er wordt meermalen, soms wel 7 keer per dag gebeden. En niet eventjes snel tussendoor. In de broedergemeenschap van Taizé waar 10.000-en jongeren jaarlijks op bezoek komen, duurt het stil gebed ongeveer een kwartier. Een kwartier. Dat doen we ook in het Taizégebed in de Immanuelkerk op de 1e zondag van de maand. Een kwartier lang stilte. Een kwartier lang de mogelijkheid om te luisteren wat God je ingeeft in je gedachten.

Afronding

We komen tot een voorzichtige afronding. Ik probeer een aantal inzichten kort samen te vatten:

- Waarom bidden we? Om onze relatie met God levend te houden.
- Kun je checken of bidden effect heeft door een gebedsexperiment? Ja dat kan, maar zo'n experiment slaat eigenlijk nergens op. Je kunt beter voor jezelf bijhouden waarvoor je bidt, en wat met die situaties naderhand gebeurt.
- Helpt bidden? Ja, bidden helpt. Maar ik maak daarbij de volgende aantekeningen
 - bidden heeft een waarde op zich, die los staat van het effect.
 - bedenk dat God zélf uitmaakt hoe hij omgaat met onze gebeden. Hij is autonoom.
 - bidden kan jezelf veranderen.
 - misschien krijgen we al lang antwoord, zonder dat we het in de gaten hebben in onze drukte.

Helpt bidden?

Ja bidden helpt. Maar lieve trouwe God: help óns om te blijven bidden, help óns om via gebed onze relatie met U in leven te houden.

Amen.

Ds. Sjaak Teuwissen
19-07-2015